

آزادی مطبوعات در ایران از منظر حقوق بشر

ندا قاضی زاده

(رتبه برتر جشنواره علامه حلی قم ۱۳۹۰)

انتشارات قانون یار

۱۳۹۵

سرشناسه	: قاضی زاده، ندا، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: آزادی مطبوعات در ایران از منظر حقوق بشر/تالیف ندا قاضی زاده.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۶۰-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: آزادی مطبوعات -- ایران
موضوع	: Freedom of the press -- Iran
موضوع	: حقوق بشر
موضوع	: Human rights
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ الف۹ق۱۸/۶۵۸ Z
رده بندی دیویی	: ۳۱۰۹۵۵/۳۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۰۱۴۹۰

انتشارات قانون یار

آزادی مطبوعات در ایران از منظر حقوق بشر

تألیف: ندا قاضی زاده

ناشر: قانون یار

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت نسخه الکترونیکی: ۸۰۰۰ تومان

قیمت نسخه چاپی: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۶۰-۲

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

تقدیم به روح پدرم

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۵
مبحث اول.....	۲۵
بررسی جرائم آزادی مطبوعات.....	۲۵
فصل اول: بررسی تحولات جرائم مطبوعاتی از منظر حقوق ایران.....	۲۷
گفتار اول: جرم مطبوعاتی چیست؟.....	۲۷
فصل دوم: جرائم علیه نظام و امنیت عمومی.....	۳۲
گفتار اول = تشریح جرائم علیه نظام و امنیت عمومی.....	۳۳
گفتار دوم: حق آزادی بیان در اسناد بین المللی جهانی و منطقه ای حقوق بشر.....	۳۶
مبحث دوم.....	۴۵
بررسی جرائم مطبوعاتی و اطلاعاتی در حقوق ایران در مقایسه با سطح بین المللی از منظر حقوق بشر.....	۴۵
فصل اول: بررسی تحولات جرائم مطبوعاتی از منظر حقوق ایران.....	۴۷
گفتار اول = مفهوم آزادی.....	۴۷
گفتار دوم = اصطلاح مطبوعات.....	۵۳
بند اول = دیدگاه شهید مطهری.....	۵۹
بند دوم = متن اعلامیه حقوق بشر:.....	۶۲
جزء اول = انواع جرائم مطبوعاتی.....	۶۷
جزء دوم = ارکان جرم آزادی مطبوعات.....	۶۹
جزء سوم = دیدگاه های مختلف مطبوعات.....	۷۴
فصل دوم: مرور آزادی مطبوعات از دیدگاه اسلام و قانون اساسی.....	۸۵
گفتار اول = مبانی اسلامی در قرآن:.....	۸۵

- گفتار دوم = احادیث ۸۶
- گفتار سوم = قانون اساسی ۸۷
- بند اول = تشریح مفاهیم آزادی مطبوعات و آزادی عقیده و آزادی بیان در قانون اساسی ... ۹۰
- بند دوم = روابط دولت و مطبوعات ۹۶
- بند سوم = جامعه شناسی مطبوعاتی در ایران ۱۰۰
- نتیجه گیری ۱۰۳**
- منابع و مآخذ ۱۰۷**
- کتب: ۱۰۹
- قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴ ۱۱۱**
- فصل اول - تعریف مطبوعات ۱۱۳
- فصل دوم - رسالت مطبوعات ۱۱۳
- فصل سوم - حقوق مطبوعات ۱۱۴
- فصل چهارم - حدود مطبوعات ۱۱۴
- فصل پنجم - شرایط متقاضی و مراحل صدور پروانه ۱۱۷
- فصل ششم - جرائم ۱۲۳

پیشگفتار

مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی نقش بسزایی در ایجاد تحولات مثبت در جامعه دارند. کارکرد رسانه های مکتوب حتی با ورود به عصر ارتباطات سریع پیدایش اینترنت و ماهواره های نیز غیر قابل انکار است. امروزه دولتهایی موفق ترند که با مطبوعات تعامل و همکاری بیشتری دارند. بعبارتی مطبوعات آئینه ی تمام نمای جامعه محسوب می شوند. بسیاری از رخدادها و تمایلات افراد جامعه در دریچه ی نگاه مطبوعات منعکس می شود.

حال باید ببینیم در کشور آیا توانسته ایم این نقش را ایفا کنیم؟

آیا افراط و تفریط با نگاه سیاسی در تمام ابعاد زندگیمان رسالت مطبوعاتی را که بر عهده داریم تحت الشعاع خود قرار داده است؟

متأسفانه این مثال برای ما ایرانی ها صدق می کند. و این عدم تعادل در لابه لای صفحات مطبوعات ما نیز به چشم می خورد. پس یادمان باشد رسالت مطبوعاتی یعنی انعکاس اخبار و رویدادها و تحلیل مسائل اجتماعی و اقتصادی یا حتی سیاسی بدن در نظر گرفتن خواست طبقه ی خاص. باید نقد کرد- نقدی سالم و بدور از اغراض شخصی یا جناحی- نباید بدون توجه به رسالت مطبوعاتی ار کنار کاستی ها نیز گذشت. بهتر است بیشتر در گذشته شیوه برخورد با مطبوعات را بر پایه ی تعامل و همکاری قرار دهیم تا انشا اله با استفاده از ظرفیت جوانان خلاق و پویا مشکلات را بهتر شناخته و با نگاهی کارشناسانه برای رفع رجوع آنها اقدامات لازم به عمل آید. یکی از مولفه های مهم نوع خاصی از ارتباطات، آزادی مطبوعات است. بدون آزادی مطبوعات ارتباطات موثر نیز شکل نخواهد گرفت. برخی به اشتباه فکر می کنند که آزادی مطبوعات نوعی مطالبه روشنفکران و بخش خاصی از طبقه متوسط است و ضرورتی

ندارد که دولت‌ها در تامین این مطالبه اقدام کنند. این ذهنیت در جوامع در حال توسعه زمینه دارد، به ویژه جوامعی که بخش قابل ملاحظه‌ای از مردم بی‌سواد یا کم‌سواد هستند و از این رو قادر به استفاده مستقیم از مطبوعات نیستند و بخش عمده‌ای نیز درگیر تامین معیشت خود هستند و نه فرصت کافی برای مطالعه روزنامه و هفته‌نامه دارند و اگر هم فرصت لازم را در اختیار داشته باشند، پول کافی برای تامین آن ندارند. الان هم که نسل‌های جدید تلفن همراه آمده و دسترسی به اطلاعات و اخبار را بیشتر کرده، این بی‌نیازی به سایر اقشار نیز سرایت کرده است. مشکل چنین ذهنیتی نادرستی درباره مطبوعات، از آنجا ناشی می‌شود که مطالبه مردم را مترادف با نیاز آنان می‌دانند، در حالی که چنین معادله‌ای لزوماً در همه موارد برقرار نیست، چرا که ممکن است مردم مطالبه‌ای داشته باشند، ولی نیاز جامعه برای تامین آن چیز دیگری باشد. برای فهم مساله می‌توان از مثال اقتصادی استفاده کرد. مطالبه اقتصادی اکثریت قاطع مردم، کنترل تورم، کاهش بیکاری و رشد اقتصادی است. ولی نیاز اصلی اقتصاد جامعه تامین سرمایه از داخل یا خارج و ایجاد پس‌انداز است. در حالی که مردم به این گزاره توجه خاصی ندارند، زیرا مردم به معنای عام خود متخصص اقتصادی نیستند که در پی رابطه سرمایه‌گذاری خارجی و تولید و تورم باشند. ولی یک اقتصاددان می‌داند که بدون سرمایه‌گذاری و تولید هیچ کدام از مطالبات مذکور تامین نخواهد شد. چنین رابطه‌ای در مسائل اجتماعی کمی پیچیده‌تر است. یکی از مطالبات عادی مردم مبارزه با فساد و نظارت بر امور مجریان و مشارکت در امور عمومی است، ولی این کارها بدون آزادی رسانه‌ها امکان‌پذیر نیست. بنابراین تامین این مطالبات از حیث قاعده مقدمه واجب، واجب است، به یک مطالبه عمومی تبدیل می‌شود. اگر واقعا این امکان بود که جامعه‌ای بدون رسانه‌های آزاد، توسعه یابد، و فساد در آن نباشد یا در حداقل باشد و مردم آن جامعه نیز آگاه و مشارکت‌جو

باشند، در این صورت ضرورتی بر مطبوعات و رسانه‌های آزاد نبود، حداکثر اینکه مطبوعات آزاد هم مثل برخی تفریحات و برای قشر خاصی تلقی می‌شد. ولی چه می‌توان گفت که بدون رسانه‌های آزاد، نه تنها وضعیت سیاسی باثباتی پیدا نخواهیم کرد، بلکه وحدت و انسجام و مشارکت موثر اجتماعی هم شکل نخواهد گرفت و از همه مهم‌تر فرآیند نظارت اجتماعی و مبارزه با فساد هیچگاه تکمیل نخواهد شد. یکی از مهم‌ترین دلایل رشد روزافزون فساد در سال‌های گذشته، ضعفی بود که آزادی مطبوعات دچار آن شد. دولت فعلی هم باید به این گزاره ایمان داشته باشد که بدون تامین آزادی مطبوعات مبارزه با فساد ممکن نیست. ولی پرسش این است که منظورمان از آزادی مطبوعات چیست؟ آیا مطبوعات در برابر این آزادی مسوولیتی نخواهند داشت؟ در اینجا به ذکر برخی عوامل که منجر به قوام و شکل‌گیری و تثبیت آزادی مطبوعات می‌شود اشاره می‌کنم. مسوولیت مطبوعات هم در ذیل همین قواعد معنادار خواهد بود. یکی از عوامل مهم رسانه‌های آزاد، مالکیت آنهاست. تا وقتی که مالکیت رسانه‌ها دولتی و منابع مالی آنها به بودجه‌های عمومی وصل باشد، چیزی به عنوان رسانه‌های آزاد نخواهیم داشت. تحقق این شرط به منزله وجود رقابت میان رسانه‌ها نیز خواهد بود. انحصار رسانه‌ای در هر زمینه‌ای مترادف با فقدان آزادی رسانه است.

- وجود نهادهای مستقل و خارج از مدیریت دولتی، از فعالان رسانه‌ای و روزنامه‌نگاران نیز رکن و عنصر مهم دیگر آزادی مطبوعات است. نظارت بر کار آنان نه تنها باید از طریق دادگاه‌ها صورت گیرد، بلکه از طریق نهاد صنفی آنان و نیز نظام‌نامه حرفه‌ای روزنامه‌نگاران باید انجام بشود، این وضع به تحکیم آزادی مطبوعات کمک می‌کند.

- آزادی جز در چارچوب قانون معنا ندارد. قانون ثابت و لایتغیری نیز نمی‌توان برای همه رسانه‌های دنیا نوشت. هر جامعه‌ای به نسبت سطح توسعه اقتصادی و اجتماعی خود باید قانون

رسانه‌ای متناسب با آن را داشته باشد و اجرا کند، و هر لحظه نیز آماده باشد، تا اصلاحات مناسب را در جهت بسط و گسترش دامنه آزادی رسانه‌ای در آن ایجاد کند. نظارت رسمی بر قانون، جز از طریق دادگاه‌های مستقل و صالح که براساس قوانین مدون به اتهامات رسیدگی و حکم صادر کند، امکان‌پذیر نیست. این دادگاه‌ها در مورد اتهامات مطبوعاتی با حضور هیات منطقه باید برگزار شود و حکم صادر کند. هیات منصفه باید برآیند افکار عمومی و بازتاب‌دهنده آن باشد. حال با این مقدمات می‌توانیم وضعیت این موضوع را در جامعه خود ارزیابی کنیم. از حیث مالکیت رسانه‌ها، وضع اصلا خوشایند نیست. بخش اعظم قدرت رسانه‌ای داخل کشور در اختیار صداوسیماست که کاملاً وصل به بودجه عمومی هستند. خبرگزاری‌ها نیز عموماً تحت مدیریت نهادهای دولتی و شبه‌دولتی هستند. این وضع در مورد روزنامه‌ها هم صادق است و سهم بخش خصوصی بسیار اندک است و همان اندک هم به صورت برابر میان همه توزیع نشده است. بنابراین چگونه می‌توان انتظار داشت که نهاد مهمی چون رسانه مستقل از دولت نباشد و در عین حال بر دولت نظارت کند؟ یا به صورت مستقل در اجتماعی کردن جامعه مشارکت داشته باشد؟

وضعیت مستقل بودن نهاد فعالان رسانه‌ای نیز چندان تفاوتی با ویژگی پیشین ندارد. اگرچه ممکن است گفته شود که نهاد مذکور در گذشته به نحوی رفتار کرده که دچار مشکل شده، ولی این یک وجه قضیه است، در حالی که روی دیگر قضیه که ساختار قدرت باشد نیز نظر مثبتی به آن نداشت و چالش میان دو طرف تعمیق شد و به اینجا رسید. قانون مطبوعات و قوانین مکمل آن از چند جهت یا دچار ضعف است یا در اجرا با بی‌توجهی مواجه می‌شود. اول از همه نظام اخذ مجوز سلیقه‌ای عمل می‌کند و نسبت به تصمیماتش در برابر مراجع رسیدگی‌کننده پاسخگو نیست. هیات ناظر را هم نمی‌توان در مسائل سیاسی بی‌طرف ارزیابی

کرد. قوانین مکمل مثل قانون دسترسی آزاد به مطبوعات یا حتی قانون اسناد طبقه‌بندی شده نیز برای اجرا شدن مشکلات خاص خود را دارند که در اینجا مجال گفت‌وگو نیست. در زمینه دادگاه‌ها نیز ساختار و ترکیب هیات نظارت را نمی‌توان بازتاب‌دهنده برآیند افکار عمومی جامعه دانست و این تاحدی متأثر از قانون موجود است. ضمن اینکه خسارات وارده به روزنامه‌ها و مطبوعات بر اثر تصمیمات حقوقی نادرست پرداخت نمی‌شود که اگر پرداخت می‌شد، توقیف بی‌حساب و کتاب مطبوعات کمتر می‌شد. به ویژه اگر خسارت از حسب مقصرین دریافت و پرداخت شود. با وجود واقعیات فوق، یک نکته مهم است و اینکه عوامل و پیشرفت‌های تکنولوژیک توانسته‌اند این مدارهای بسته را بشکنند. اینترنت، شبکه‌های تلفنی و ماهواره، از این جمله هستند، ولی فراموش نکنیم که جامعه آزاد جامعه‌ای است که رسانه‌های رسمی آن آزادی عمل لازم را برای بیان آرا و عقاید و نظارت بر امور داشته باشند، زیرا انجام این وظیفه از سوی رسانه‌های غیررسمی عوارض ناخوشایندی دارد که ممکن است در مقاطعی بدتر از وضعیت فقدان آزادی مطبوعات عمل کند. شاید یکی از مهم‌ترین اولویت‌های جاری جامعه ما دستیابی به حداقلی از آزادی مطبوعات است که از یک سو باثبات و پایدار باشد و از سوی دیگر ما را بی‌نیاز از مراجعه به رسانه‌های غیررسمی کند. اگر این کار را انجام ندهیم، معلوم نیست که فردای روزگار نسبت به رفتار امروز خودمان، رضایت داشته باشیم.

و نیز اصل ۲۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با احاله تفصیل و تعیین مصادیق جرمی اخلال به مبانی اسلام و حقوق عمومی بوسیله مطبوعات به قانون، نتیجتاً سوء استفاده از این آزادی را طبق قانون مطبوعات جرم و سزاوار کیفر می‌داند و این جرم چیزی جز جرم مطبوعاتی نیست. و اما تعریف جرم مطبوعاتی: اولین تعریف از جرم مطبوعاتی در ماده دوم

قانون هیأت منصفه مصوب ۱۳۱۰/۳/۱۰ هجری شمسی به چشم می خورد. ماده ۲ مرقوم جرم مطبوعاتی را چنین تعریف می کند:

«جرمی که به وسیله کتاب یا مطبوعات مرتب‌الانتشار واقع شود جرم مطبوعاتی است». ولی نظر به جو اختناق‌آمیز سیاسی و اجتماعی آن زمان، ماده سوم آن قانون، برخلاف اصل بیستم قانون اساسی مشروطیت، تعداد زیادی از جرائم ارتكابی وسیله مطبوعات از قبیل توهین به رئیس مملکت و رؤسای ممالک خارجه و نمایندگان آنها و وکلای مجلس و وزراء و غیره را از حیطه شمول عنوان جرم مطبوعاتی خارج کرده است

مقدمه

امروزه مطبوعات در زندگی افراد نقش غیر قابل انکاری دارند که روز به روز افراد جامعه امروزی به سمت مطبوعات، اطلاعات و ... گرایش بیشتری پیدا می کنند. ۱۳ اردیبهشت ماه روز جهانی آزادی مطبوعات را بر تمامی کسانی که برای آزادی بیان قلم می زنند و از آزادی و عدالت دفاع می کنند و متعهدانه به انسان و انسانیت می اندیشند و ضعف ها و عظمت آنها را بیان می کنند تبریک عرض می کنم. از وظایف مهم مطبوعات اطلاع رسانی مفید و دقیق به جامعه است که از این طریق مردم را از تحولات و تغییرات دنیای اطراف آگاه می سازند و با تحلیل اوضاع ملی و بین المللی زمینه های قضاوت درست و سنجیده را برای افراد فراهم می آورند. بشر در زندگی خود همواره تحت تاثیر اطلاعات بوده و از طریق آن در مورد حضور و نقش خود در آینده تصمیم گرفته و آگاهی و معرفت خود را افزایش می داده است.

خوشبختانه ملت ما از لحاظ فرهنگی در سطح بالایی قرار دارد و به همین دلیل مردم ایران به نقش و اهمیت مطبوعات در کشور و ضرورت آزادی بیان و ارزش آن در توسعه و پیشرفت جامعه به خوبی آگاه است. امروزه عرصه فعالیت های مطبوعاتی در جامعه ما بسیار پر تحرک و پویا می باشد و پیشرفت کارهای مطبوعاتی در اطلاع رسانی سریع و دقیق و تولید خبر کاملاً مشهود است و هیچ کس نمی تواند اهمیت و نقش مطبوعات را در هدایت جامعه و کنترل و نظارت دستگاه ها و سازمان های دولتی و استحکام پیوند مردم و دولت انکار کند.

ما امروزه شاهد رونق بی سابقه مطبوعات در عرصه های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشور

هستیم.

مطبوعات تجلی گاه خواست ها، نیازها و تمایلات جامعه و مظهر رشد فرهنگی و تحمل پذیری سیاسی و نشانه وجود آزادی در جامعه و کشور است.

لذا باید به ضرورت ها، ضعف ها و نیازهای آن توجه جدی صورت بگیرد. لذا باید اولاً توانایی های درونی مطبوعات افزایش یابد و این امر زمانی میسر می شود که مطبوعات در بیان مطالب و طرح مطبوعات آزاد و مستقل از دولت باشد. ثانیاً در شکل دهی به هویت صنفی روزنامه نگاران تلاش شود تا از طریق آن استقلال سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مطبوعات به معنای واقعی کلام به دست آید و اخلاق حرفه ای تقویت شود و ذهنیت منفی جامعه نسبت به مطبوعات اصلاح شود. در این کتاب بررسی و تشریح آزادی مطبوعات در ایران از منظر حقوق بشر - حقوق خصوصی و پرسش اینکه آیا در ایران همچون سایر کشورها به آزادی مطبوعات پرداخته اند و ابعاد آن را برای این قشر اجتماع مشخص نموده اند. هدف و انگیزه از این تحقیق روشن ساختن و تشریح و بررسی چگونگی آزادی مطبوعات در سطحی بین المللی در ایران می باشد از دیدگاه های مختلف. در این کتاب از کتب متعدد استفاده نموده تا موضوع را به قدر کافی روشن کنم.

در این کتاب از دو فصل تشکیل شده و هر فصل به دو مبحث پرداخته و موضوع به قدر کافی روشن تا استفاده کنندگان بتوانند به روشنی مفهوم آزادی مطبوعات را در حقوق ایران از منظر حقوق بشر درک نمایند.

اکنون که چشم اندازی روشن و امیدوار کننده از حضور پرشور مطبوعات در کشور، به وجود آمده، مطبوعات باید بیش از پیش به وظایف و مسئولیت های خطیر سیاسی، فرهنگی و اجتماعی خود عمل کنند و با رعایت منطقی و ادب، برای تحقق اهداف و آرمان های نظام

جمهوری اسلامی، حفظ دستاوردهای عظیم انقلاب، تحکیم آزادی های اجتماعی در چارچوب قانون، گسترش عرصه گفت و گوهای علمی و کارشناسی، ارج نهادن به کرامت انسانی مردم و پیش برد توسعه سیاسی و فرهنگی، دفاع از سیاست های اصولی نظام و اطلاع رسانی شفاف و به موقع تلاش کنند و نقش خود را در برقراری آرامش و تبادل منطقی افکار گوناگون، ایفا نمایند.

مطبوعات در ضبط و انتقال سریع، اندیشه ها و دیدگاه ها در عرصه های مختلف، نقش محوری دارند و به وسیله آن، انسان ها از تفکرات و عقاید همدیگر با خبر می شوند. کارکرد مطبوعات شبیه نورافکنی است که تاریکی ها را روشن می کند و وضعیت های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را به طور شفاف توضیح می دهد. از این رو در سلامت جامعه و انقلاب می تواند نقش مؤثری داشته باشد. اگر اطلاع رسانی به صورت بی طرفانه و بر معیار مصالح انقلاب، نظام اسلامی و مردم، صورت گیرد، بی شک در حفاظت و پاس داری از مذهب و مملکت، و شکل دهی به افکار عمومی و هدایت آن به سوی رستگاری تأثیر به سزایی خواهد داشت.

بعبارتی آزادی مطبوعات بر مبنای حقوق بشر و حافظ آزادی های دیگر است. رعایت حقوق بشر در غیاب آزادی بیان ممکن نیست و آزادی ها بدون اینکه از طریق مطبوعات تقویت و تضمین شود دوام نمی آورد و به هر طور در زیر چرخ های سنگین استعمار و استبداد از بین خواهد رفت.

آزادی مطبوعات از بزرگترین دستاوردهای انقلاب اسلامی است.

نقش آفرینی مطبوعات در دو دهه گذشته در طول تاریخ ۱۶۰ ساله مطبوعات ایران سابقه نداشته است. در این بحثی نیست اما باید توجه داشت که این آزادی مطلق نیست بلکه محدود است و مجموعه از معیارهای قانونی و باورهای دینی و ملی وجود دارند که باید رعایت شوند. در جمهوری اسلامی قانون مطبوعات و در کنار آن بعضی از اصول قانون اساسی ناظر به فعالیت های مطبوعاتی وجود دارند که آزادی بیان و قلم در آنها تضمین شده است.

اصل ۲۴ قانون اساسی مقرر می دارد: (نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آنکه محل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد.)

مطبوعات به عنوان یکی از مهم ترین وسائل ارتباطی - فرهنگی نظام مقدس جمهوری اسلامی ملزم به رعایت اصول و اهداف نظام اسلامی و پیروی از سیاست های کلی فرهنگی آنند. به فرموده امام رحمه الله: «قلم آزاد قلمی است که توطئه گر نباشد. قلمی آزاد است، [و] روزنامه ای آزاد است که نخواهد این ملت را به عقب و تباهی بکشد.»

دولت ها باید از آزادی مطبوعات حمایت کنند و وضعیتی فراهم آورند که اتحادیه های صنفی روزنامه نگاران تشکیل شود تا روزنامه نگاران با خیال راحت به فعالیت ها و وظایف خودشان بپردازند. دولت ها مسئولیت دارند که مقدمات و امکانات آموزش در دانشگاه ها و مدارس حرفه ای را به وجود آورند و از کارها و تصمیم گیری هایی که ممکن است به آزادی مطبوعات لطمه بزنند، جلوگیری نمایند و کمک های دولت، هم باید از روی دل سوزی و ادای مسئولیت، و هم بی طرفانه و بدون تبعیض باشد و روزنامه ای بر روزنامه دیگر، از این جهت ترجیح نداشته باشد.

«مطبوعات... باید روی موازین مطبوعاتی و خدمت به ملت رفتار کنند. آزادی قلم و آزادی بیان معنایش این نیست که کسی برضد مصلحت کشور، قلمش آزاد است که بنویسد؛ بر خلاف انقلابی که مردم خون پایش داده اند بنویسد. چنین آزادی ای صحیح نیست. قلم آزاد است که مسائل را بنویسد، لکن نه این که توطئه برضد انقلاب بکند».

«به طور کلی در هر کشوری مطبوعات آن کشور و تلویزیون و رادیوی آن کشور باید در مسیر ملت باشد و در خدمت ملت باشد. مطبوعات باید ببیند که ملت چه می خواهد [و] سیر ملت چیست. روشنگری از این طریق باشد و مردم را هدایت کند».

ما به آزادی بیان و آزادی فعالیت های اجتماعی معتقدیم... اما این آزادی محدود است. حدّ این آزادی کجا است؟ حدّش عبارت است از آن حدودی که اسلام تعیین کرده است... اگر کسانی قرار شد بنشینند، توطئه کنند و این توطئه را به شکلی در یک نوشته منعکس کنند، این آزادی، توطئه است؛ این آزادی مردود است».

((اگر مطبوعات آن طوری که در قانون اساسی هست، مایه روشنگری باشد، مصالح کشور را رعایت کنند، به نفع مردم قلم بزنند؛ به نفع دین قلم بزنند؛ این مطبوعات هرچه بیشتر باشد، بهتر است. اما امروز مطبوعاتی پیدا می شوند که همه همتشان، تشویش افکار عمومی و ایجاد اختلاف و ایجاد بدبینی در مردم و خوانندگان نسبت به نظام است».

مطبوعات وسیله ای تبلیغاتی نیز به شمار می رود که از طریق آن دولت ها، گروه ها، شرکت ها، مؤسسه ها و نهادهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کالاهای مادی یا فرآورده های فکری خود را تبلیغ می کنند. اما مطبوعات نباید وسیله تبلیغی برای کشورهای بیگانه یا گروه های منحرف قرار گیرند و منشأ فساد و ضرر برای جامعه شوند. مطبوعات عرصه ای مناسب برای